



Kariéry ve službách nacismu.
*Nejvyšší velitelé německého
potlačovacího aparátu v
protektorátu Čechy a Morava
(ÚSTR - Nakladatelství Lidové
noviny, Praha 2020)*

Autor: Tomáš Krystlík

Část **1, 2, 3.**

Sudetští Němci v Gestapu

V české společnosti je zakořeněné přesvědčení, že nejkřutější gestapáci byli sudetští Němci. Ale studie historiků Jana Vajskebra a Jana Zumra z Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) o policejních úřednících Gestapa v protektorátu této tezi protiřecí. Ze 183 oběma historiky identifikovaných vyšších úředníků protektorátního Gestapa byla čtvrtina z Rakouska, ostatní pocházeli ze staré Říše a jen tři (sic) z Königreich Böhmen. A to jen místem narození, protože postavení vyššího úředníka Gestapa mohli dosáhnout až po mnohaleté předchozí policejní službě v Říši, případně v Ostmark, ve Východní marce, tedy v Rakousku.

Vysoký podíl úředníků Gestapa z Rakouska byl podle autorů této studie způsoben „nadprůměrným počtem zaměstnanců úřadovny Gestapa ve Vídni“, z nichž část byla přeložena do protektorátu. Jan Zumr k nízkému podílu Němců českých zemí coby úředníků v protektorátním Gestapu říká:

„Není to tím, že by Němci z Říše nedůvěřovali českým Němcům. Primárně to souvisí s personální politikou uplatňovanou uvnitř Gestapa. To dělilo zaměstnance na úřední a neúřední síly. Úředníci se dělili ještě do několika skupin, pro nás byla důležitá skupina kriminálních úředníků z výkonné služby, která se dělila na střední a vedoucí. Střední výkonná služba začínala kriminálním asistentem, který byl na nejnižším stupni žebříčku úředníků Gestapa. Aby se člověk mohl stát asistentem, tak musel absolvovat dvanáctiměsíční školení, následně byl jmenován mimořádným kriminálním asistentem a až po pěti letech mohl být jmenován řádným kriminálním asistentem. Při dobrých služebních výkonech ta lhůta mohla být zkrácena, ale v praxi to znamenalo, že pokud se někdo ucházel o službu ve střední výkonné službě, nemohl, přestože nastoupil ke Gestapu už v

říjnu 1938, dosáhnout do konce války na vyšší hodnost než na kriminálního asistenta, to znamená, že stál na úplném dně hierarchie úředníků Gestapa. Pokud se člověk chtěl stát dokonce kriminálním komisařem, tedy úředníkem na nejnižší pozici ve vedoucí výkonné službě, a nepracoval předtím u policie, tak musel absolvovat 34měsíční školení a kurzy. Po absolvování dalšího devítiměsíčního kurzu pro kriminální komisaře v Berlíně byl jmenován kriminálním komisařem na zkoušku a po zkušební době, která byla minimálně šest měsíců, mohl být jmenován řádným kriminálním komisařem.“ [Černá 2018].

Otázkou je, kolik sudetských Němců mohlo mít zájem o dlouhou, minimálně šestiletou lhůtu k pouhému dosažení služební definitivy. A potřeba vojáků na frontě byla natolik naléhavá, že čas od času se všude personál služben Gestapa početně redukoval a gestapáci byli posíláni na frontu.

Do vyšších funkcí v Gestapu se v **protektorátu** dostali pouze říšští Němci. „Nikdo jiný tam proniknout nemohl, neboť nestačil vystoupat po kariérním žebříčku. Okupace trvala od roku 1939 do roku 1945 a sudetští Němci tak nestihli tu kariéru udělat“, dodává Vajskebr. Nacisté pracovali striktně byrokraticky a pro dosažení nějaké vysoké funkce musel mít člověk bezpodmínečně určité předpoklady – roky zkušeností a patřičné studium [Černá 2021].

Takže, kdo vlastně byli oni gestapáčtí kruťasové ze vzpomínek pamětníků? Mohli to být policejní úředníci z řad vídeňských Němců znalých češtiny, protože před první světovou válkou bývala Vídeň podle počtu tam žijících Čechů po určitá období největším českým městem na světě. A právě z takové Vídně byl do protektorátu v roce 1939 přeložen velký počet policejních úředníků Gestapa. Byť část z nich byla po určitém čase zase stažena, zbytek i nadále tvořil čtvrtinu všech policejních úředníků Gestapa v protektorátu. Jan Zumr ještě dodává, „že v protektorátu na rozdíl od jiných oblastí nacistického Německa ale nebyli jednotliví úředníci vyměňováni tak často a zůstávali zde mnohdy po celou dobu války. To si vysvětluji tím, že bylo potřeba dobře znát české prostředí a když už ho někdo poznal, tak ho neposílali pryč.“ [Černá 2018]

Nejpočetnější skupinou v jednotlivých služebnách Gestapa, tvořící až tři čtvrtiny veškerého osazenstva, byli zaměstnanci bez policejního výcviku, kteří zastávali široké spektrum pomocných činností, od řidičů a správy kartoték až po domovníka a tlumočníky. Zde se mohli uplatnit Němci českých zemí znající oba jazyky. Nicméně, za vyšetřování a použité metody výslechu odpovídali policejní úředníci Gestapa, které je vedli, a tím sudetští Němci nebyli.

Pozdější představy

Pouze v českém komentovaném překladu se dochovala kostra návrhu HJ (Hitlerjugend)

Oberbannführera Güntera Gladrowa, poradce Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, údajně pověřeného Himmlerem vypracovat plán podchycení české mládeže pro účely poněmčení. Jeho vznik se klade do doby po 12. 9. 1943 a nelze doložit, zda si rozhodující místa v Říši onoho návrhu vůbec povšimla nebo dokonce o něm rozhodla. Mladiství měli být v časovém horizontu tří až deseti let roztrženi do šesti skupin (pozor, níže uvedený český překlad citovaný podle originálu je chybný!):

„a) politicky souhlasící a schopná zapření vlastní národnosti (rückvolkungsfähig, takto údajně v originálu);

b) politicky nespolehlivá (unsicher, takto v originálu) a schopná zapření vlastní národnosti;

c) politicky odmítavá a schopná zapření vlastní národnosti;

d) politicky souhlasící a neschopná zapření vlastní národnosti;

e) politicky nespolehlivá a neschopná zapření vlastní národnosti;

f) politicky odmítavá a neschopná zapření vlastní národnosti.

Z tohoto výčtu by automaticky vypadly skupiny e a f, které mohou být po prokázání činů předány policejní justici. Skupiny c a d by po delším výcviku ukázaly, dají-li se vřadit do skupiny e a f a podle toho také s nimi bude naloženo. O skupině b soudím, že by se dala snadno získat do skupiny a.“ [Archiv bezpečnostních složek Praha, fond č. 301 Vyšetřovací komise pro národní a lidový soud při MV, sg. 301-97-5, A-322]

Záměrně chybný je překlad termínu rückvolkungsfähig do češtiny coby *schopný zapření vlastní národnosti*, což je naprostý nesmysl; *unsicher* v této souvislosti znamená *nejistý*, nikoliv *nespolehlivý*, adjektivum *nespolehlivý* vyostřuje kategorizaci; *policejní justice* je terminologický nonsens, protože *policie* patří k exekutivní složce státu, *justice* je moc soudní, tedy zcela jiná složka dělení moci – to vše ukazuje na českou snahu manipulovat s překladem a posunout významy. Návrhy zacházení s jednotlivými skupinami tedy nelze považovat za věrohodné. Nápadné je, že obdobně jako v Heydrichově pokynu RuSHA z roku 1940 se v německém originálu počítá se *zpětně přenárodnitelnými* respektive *s opět poněmčitelnými* Čechy. Nikoliv jako v českém překladu pouze s *poněmčitelnými* nebo *přenárodnitelnými*.

Do programu jednání vysokých představitelů správy a NSDAP Říšské župy Sudety v Karlově Studánce (Bad Karlsbrunn), konaném 28.–30. 3. 1944 byla zařazena přednáška K. H. Franka o říšské politice v protektorátu, tedy i o způsobu zacházení Čechy. Přednášející v Karlově Studánce měli být vysokými členy strany, pokud možno na postech ministerských nebo jim odpovídajícím. Protože Frankovy vztahy s vedoucími sousedních žup (Gauleiter) s výjimkou Henleina byly značně napjaté, a oni a jejich zástupci se měli konference zúčastnit, přednesl referát na toto téma sám Frank, aby zabránil projevům nevhodných názorů. Župní vedoucí sousedních žup totiž sledovali ostrou národnostní politiku NSDAP, kterou Frank nesdílel, a přes stranu se snažili zasahovat do řízení protektorátu. Frank se řídil svými odlišnými

představami, které byly blízké plánům SS a Himmlera a nebyly tak vypjaté jako stranické, tedy zákonitě musely kolidovat se záměry NSDAP. Frank dokázal své představy většinou prosadit i proti vůli NSDAP, a když to bylo nutné, přesvědčil o jejich vhodnosti samotného Hitlera. Frank byl i zásadním odpůrcem úmyslu župních vedoucích sousedních žup rozparcelovat si protektorát a připojit jeho části ke svým župním územím [Frank, E., Küpper].

Karl Hermann Frank se ve svém projevu o říšské politice v Čechách v Karlově Studánce zmínil o Češích a zacházení s nimi takto: „Je jisté, že protektorát – pokud nedojde k mimořádným událostem – bude zachován do konce války i po ní ve svých dnešních hranicích... Diskuse o rozčlenění českomoravského prostoru, ať jsou vedeny z jakékoli strany, jsou politicky chybné a musejí přestat... Český národ patřící k západním Slovanům neleží pouze v německém politickém, nýbrž i v německém národním prostoru. Tato poloha zapovídá politickou samostatnost. Neschopnost Čechů se natrvalo státně organizovat je osud tohoto prostoru... Původně existoval velký rasový rozdíl mezi germánskými Němci a slovanskými Čechy. Tisíciletá příslušnost Čechů ke staré Říši nebo ke státům vedených Němci určila a rozsáhle změnila nejen politickou a sociální, nýbrž také rasovou strukturu českého národa. Od počátku probíhalo v českomoravském prostoru mísení česko-německé krve, česká knížata si brala ženy z německých šlechtických rodů... Výsledkem tisíciletého dějinného procesu je rozsáhlé rasové sblížení obou národů... Vzdáleným cílem nacionálně socialistické říšské politiky v Čechách a na Moravě je směřování ke znovuzískání půdy a na ní sídlících lidí pro německví a říšskou ideu. K tomu existují dvě možnosti. Buď (A) úplné vysídlení Čechů z Čech a Moravy mimo Říši, nebo (B) ponechání většiny Čechů a Čechách a na Moravě při současném použití rozmanitých metod sloužících k asimilaci a přenárodnění podle x-letého plánu.

Přitom se mohou sledovat tři základní linie: (1) přenárodnění rasově vhodných, tedy podle krve nám vítaných Čechů, (2) vysídlení rasově nepřijatelných Čechů a všech destruktivních elementů z řad Říši nepřátelské inteligence, (3) znovuosídlení prázdného prostoru čerstvou německou krví. Ad A: Totální vysídlení 7,2 milionů Čechů nepovažuji za proveditelné, protože (a) není k dispozici vhodný prostor, kde by mohli být nově usídleni, (b) nejsou k dispozici Němci, kteří by prázdný prostor zaplnili, (c) vysoce civilizované, hospodářsky a z dopravně technického hlediska nanejvýš citlivé srdce Evropy nesnese narušení své funkce a vakuum, (d) na desetiletí dopředu jsou zde lidé říšským kapitálem a my v nové říši nemůžeme postrádat sedm milionů Čechů, (e) šokující účinek takové evakuace na ostatní národy je nežádoucí.“ [Brandes 1999] [Küpper, Frank, K. H. 1944]

Sturmbannführer Walter Jacobi, vedoucí protektorátní centrály SD sděloval 3. 5. 1944 vedoucímu úřadu německého státního ministra pro Čechy a Moravu Robertu Giesemu:

„Až bude dosaženo vítězství, pak pracovní možnosti a možnosti vzestupu, které Říše bude nabízet v celé Evropě mladým českým generacím, potlačí nacionální nebo dokonce šovinistické tendence ve prospěch sociálních požadavků. Neboť sociální program nacionalismu je jeden z nejsilnějších propagačních prostředků Říše pro výkonný a pracovitý český národ. Dle zdejšího mínění bude pouze otázkou velkorysé německé organizace, aby se Čechům splnila jejich sociální přání



a poskytl se jim ve všech oblastech života možnosti k vzestupu a výdělečné činnosti ve velkoněmeckém prostoru.“ [Národní archiv Praha, sg. 110–4/22]

Hitler ještě v telegramu Háchovi k šestému výročí vzniku protektorátu „zaručoval národní substanci“ a „zabezpečení nejvyšších národních a ideových hodnot.“ [Brandes 2012]

To jsou poslední známé německé záměry o zacházení s Čechy.

Zdroje: viz **první část** příspěvku.